

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

שניאורסאהן

מליובאוויטש

בשלה

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כו

(תרגום הפשו)

יוצא לאור על ידי

„מכון לוי יצחק“

כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושתיים לבריאה
שנת המאתיים להסתלקות הילולא של כ"ק אדמו"ר הזקן

לזכות

החיילת ב"צבאות השם" אורלי רבקה תחי' קציר
ליום הולדתה השני בש"ק פ' בשלח, יום הבהיר - י"א שבט,
הי' תהא שנת עשירות וברכות

ולזכות הורי'

הרה"ת ר' יוני וזוגתו מרת מיכל שדה שיחיו קציר
ולזכות זקני'

הרה"ת ר' חיים וזוגתו מרת צבי' שיחיו קציר
לאס אנדזשעלעס, קאליפארניא

הרה"ת ר' יעקב וזוגתו מרת רחל חנה שיחיו כהן
פאטוימיק, מערילאנד

*

נדפס ע"י ידידיהם

הרה"ת ר' יוסף יצחק הלוי וזוגתו מרת גיטל רחל שיחיו שגלוב

* * *

לעילוי נשמת

ר' שמעון ב"ר יואל ע"ה ויינשטיין

נפטר ביום יו"ד שבט ה'תשנ"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנו

ר' יצחק וזוגתו מרת אילנה

ומשפחתם שיחיו ויינשטיין

* * *

לזכות

החיילת ב"צבאות השם" חי' מושקא בת בלומא תחי'
ליום הולדתה האחד עשר עמו"ש ביום הבהיר - יו"ד שבט
הי' תהא שנת עשירות וברכות
ולזכות אחי' ואחיותי' שיחיו

*

נדפס ע"י הוריהם שיחיו

הכוסף והתשוקה והגעגועים להגאולה (עד עתה), צ"ל עכשיו גם ובעיקר רגש השמחה מזה שהגאולה באה בפועל ממש ברגע זה ממש.

(משיחות יוס' ה' פ' בשלח, י"א שבט וט"פ בשלח, י"ג שבט, שבת שירה תשנ"ב)

בשני פרטים: (א) במקום לשון ה"בית יוסף" – "שיאמין", אומר אדמו"ר הזקן, "לבטוח". (ב) לגבי המן אין הוא מציין את הענין, שהמן ניתן (בהשגחה פרטית)⁹, "עומר לגולגולת לכל נפשות ביתו", אלא את זאת שהקדוש-ברוך הוא נתן את המן בתמידיות, "דבר יום ביומו"¹⁰, וזה צריך לעורר בטחון שהקדוש-ברוך הוא "נותן לחם דבר יום ביומו".

בפשטות, קשורים שני שינויים אלו זה לזה: המיוחד במן, שבו, "השגחה הקדוש-ברוך" הוא לתת לכל אחד עומר לגולגולת לכל נפשות ביתו.. ולא העדיף המרבה, והממעט לא החסיר" מחזק את אמונתו של היהודי, שמוזנותיו אינם באים מ"כוחי ועוצם ידי"¹¹, אלא "באין לו בהשגחה" מאת הקדוש-ברוך" הוא. וכפי שראו באופן מוחשי לגבי המן, שפעולותיו של האדם לא שינו¹² את כמות המן שקבע הקדוש-ברוך-הוא, ונתן "לכל אחד".

א. פרשת המן בכל יום

בטור¹ נאמר, ש"טוב לומר" את "פרשת המן... בכל יום², והסיבה לכך מובאת ב"בית יוסף"³ – "כדי שיאמין שכל מזונותיו באין לו בהשגחה".

אדמו"ר הזקן מצטט בשולחן ערוך שלו, במהדורא קמא⁴, את ההלכה מ"ארבעה טורים" עם טעמו של ה"בית יוסף", ומוסיף לכך את הסברו של ה"לבוש"⁵: "שכן היה במן שהשגחה הקדוש-ברוך-הוא לתת לכל אחד עומר לגולגולת לכל נפשות ביתו, כמו שנאמר⁶ וימודו בעומר, ולא העדיף המרבה, והממעט לא החסיר".

אך במהדורא תניינא שלו⁷ הוא משנה, ובמקום להביא את טעמו של ה"בית יוסף" ושל ה"לבוש" הוא אומר: "ופרשת המן לבטוח בה' נותן לחם דבר יום ביומו"⁸. כלומר, הוא משנה

- (1) אר"ח סי' א. וכן בשו"ע שם סעיף ה.
- (2) ראה פרישה שם (מירושלמי ברכות*) "כל האומר פ' המן בכל יום מובטח בו". וכ"ה לשון אדה"ו בשו"ע הן במדה"ק (שם סי') והן במהד"ת (שם סי"ט). וראה ט"ז שם סק"ד. וראה לקמן בפנים והערה 32. ולהעיר מאוה"ת בשלח (ע' תרמד. וראה מאמרי אדה"ו – רז"ל ע' לה): בכ"י או לפרקים.
- (3) לטור שם.
- (4) אר"ח שם סי'.
- (5) שם סי"ה.
- (6) פרשתנו טז, יח. – הבאת פסוק זה היא הוספת אדה"ו על ל' הלבוש. וראה לקמן הערה 12.
- (7) אר"ח שם סי"ט.
- (8) ולהעיר שבכל סעיף זה מקצר אדה"ו לגבי לשונו

(* בס' המנהיג הל' שבת סמ"ד מביא לשון זה מ"סוף יומא* ירושלמי". ובתשב"ץ (פסקי מהר"ם מרוסנבורג) דיני תפלה אות וטו "מירושלמי". – וכבר העירו שבירושלמי לפנינו יליא. ובבחי' פרשתנו טז, טז: וקבלה ביד חכמים.

(* כ"ה לפי נוסח א' מהכת"י (ראה ס' המנהיג הוצאת ירושלים תשל"ח בשינויי נוסחאות), (בסוף יומא) דירושלמי". אבל להנוסח שלפנינו אפ"ל שהתיבות, "בסוף יומא" נמשכות אדלעיל "זכר למן .. שמונה בקופסא" (יומא עה, ב). וכן מוכרח לנוסח ה"כת"י (ראה הוצאת ה"ל שם), "בקופסא כראמרי" בסוף יומא" (והתיבות "ירושלמי כל האומר ושאין מזונותיו נחסרין" – חסרות שם).

במהד"ק: פ' העקידה – במהד"ק שם מביא ב' הטעמים (שבכ"י שם) "כדי לזכור זכות האבות לפני הקב"ה וגם כדי להכניע יצרו כו' כמו שמסר יצחק נפשו", ובמהד"ת – "לזכור זכות אבות" (ותו לא)*; עשרת הדברות – השמיט (במהד"ת) הטעם, וכן כל האריכות ע"ד אמירתם (בציבור כו') שבמהד"ק שם; בפ' קרבנות (נוסף לזה שכוללה באותו הסעיף, דלא כבמהד"ק שמחלק הפרטי דינים לכמה סעיפים, (הרי) השמיט במהד"ת כמה פרטי דינים שבמהד"ק (ראה מהד"ק שם סט"ו ואילך).

- (10) פרשתנו טז, ד.
- (11) עקב ה, יז. – ובא בהמשך למ"ש לפני" (שם, טז) המאכילך מן גו'.
- (12) עפ"י תומתק הוספת אדה"ו (ראה הערה 6), "כמ"ש וימודו בעומר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר". ובפרט דמה שה' "עומר לגולגולת לכל נפשות ביתו" מפורש בפסוק שלפנ"ו "עומר לגולגולת מספר נפשותיכם" – כי בזה מודגש איך שמעשה בנ"א אינו משנה כו'. ויש לומר, שמתעם זה לא העתיק אדה"ו (מהלבוש) תיבת, (בהשגחה) פרטית" (ראה הערה 9) – כי ההדגשה לפי אדה"ו היא (לא בזה שהמן ניתן בהשגחה פרטית

(* שינויים אלו נ' בההתענדות (ע"ד החסידות).

להביא את 770 הביתה!
 כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית! האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>
 יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

פג.

יום העשירי בחודש האחד עשר בדורנו זה הוא יום ההילולא של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שבו נעשית העלי' ד, כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו לדרגא נעלית יותר, ועד לעילוי שבאין-ערוך. . והשלימות העיקרית בזה נעשית בעשירי והאחד עשר בחודש אחד עשר בשנה זו – שנת הארבעים ושתים (תש"י-תשנ"ב), שקשורה עם שם מ"ב שעל ידו נעשים כל עניני העליות – שכבר נשלמו כל העליות דמ"ב ימי ההילולא, וכל העליות שע"י מעשינו ועבודתינו במ"ב השנים (בהוספה על השלימות ד, ויהי בארבעים שנה"י) שהם כדוגמת מ"ב המסעות במדבר העמים שבדור זה (דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה), ותיכף ומיד ממש נעשית הכניסה לארץ טובה ורחבה בגאולה האמיתית והשלימה.

. . . והוראה נוספת וג"כ עיקרית בענין השירה בנוגע לעבודת התפלה (שנקראת גם בלשון רינהי (שירה)) באופן של שירה (כידוע שרבינו הזקן הי' מתפלל בקול ושירה) – שנוסף על השירה הקשורה עם העלי' מלמטה למעלה, צ"ל עכשיו (לאחרי גמר כל העליות) השירה שמצד הדביקות וההתכללות בהעליון, כהכנה והתחלה ל, שיר חדש" דלעתיד לבוא.

ובמיוחד בנוגע להתפלה על הגאולה האמיתית והשלימה (ובפרט לאחרי שכבר „כלו כל הקיצין", ונשלמו כל עניני העבודה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו) – שנוסף על רגש

- (1) תניא אגהיק סז"ך וביאורה.
- (2) דברים א, ג.
- (3) ספרי ר"פ ואתחנן. ועוד.
- (4) סנהדרין צז, ב.

לקוטי

אך הבטחון הוא, שלא זו בלבד שמאמינים שמזונותיו של אדם באים מאת הקדוש-ברוך הוא אלא שסומכים על הקדוש-ברוך-הוא, שהוא בודאי יספק את הדרוש – ואת ענין הבטחון לומדים מכך שהקדוש-ברוך-הוא נתן את המן „דבר יום ביומו", באופן תמידי, כך שיסתמכו לגמרי על הקדוש-ברוך-הוא ללא שום דאגה.

אך נדרש הסבר: מדוע ב, בית יוסף" וב, לבוש", וכן במהדורא קמא של שולחן ערוך של אדמו"ר הזקן, מובא הענין „כדי שיאמין...". ודוקא במהדורא תניינא משנה אדמו"ר הזקן ואומר את הטעם „לבטוח בה' נתן לחם דבר יום ביומו"?

ב. אמונה ובטחון

לכאורה יוצא, שיש גם הבדל בהלכה למעשה בין שני הטעמים, וכדי להבין זאת יש להקדים:

אמונה היא תמידית – זוהי הידיעה וההנחה אצל מאמין, שכך הוא הדבר, והיא קיימת אצלו תמיד, גם כאשר אין היא קשורה למעשה¹³. לדוגמא, בענייננו: האמונה ש, כל מזונותיו באין לו בהשגחה" – הרי אין לומר, שהוא מאמין בכך רק כשהוא עסוק בפרנסתו – אלא האמונה קיימת אצלו תמיד.

ואילו הבטחון, ההסתמכות הודאית על הקדוש-ברוך-הוא בפרנסתו, הוא הרגש המתעורר אצל האדם בעת הצורך¹⁴: כאשר

(„עומר לגולגולת" בדיק*) (כי אם) בזה שהמן ניתן באופן שהי' ניכר בגלוי שבא מלמעלה ומעשה בנ"א אינו משנה וכו'.

(13) וכן לאידך: אמונה היא כח מקיף, שלכן גם כשנוגע לפועל אפשר להיות גנבא אפום מחתרתא רחמנא קריא (ברכות סג, א כגירסת הע"י), משא"כ בנוגע לבטחון.

(14) היינו, דאף שענין הבטחון ישנו תמיד אצל הבוטח – מ"מ, ההתעוררות וגילוי מדת הבטחון (בפועל) היא דוקא כאשר נוגע לפועל. ולהעיר מנתיבות עולם (להמהר"ל) נתיב הבטחון בתחילתו.

(* משא"כ לפי הלבוש שההדגשה היא בזה שמזונות באין „בהשגחה פרטית". ועפ"י מובן ג"כ השינוי בין ל' הלבוש ול' אדה"ו: בלבוש – „עומר למספר גולגולת בני ביתו" (וחוה גם ע"ד ל' הכתוב בפנינים ההערה). ובש"ע אדה"ו – „עומר גולגולת לכל נפשות ביתו".

בשלה

שיחות

האדם עוסק במלאכתו כדי להרויח את פרנסתו, הוא בוטח בה, אשר „וברכך ה' אלקיך בכל אשר תעשה"¹⁵ – הוא סמוך ובטוח שהקדוש-ברוך-הוא בודאי יברך את מעשיו, באופן שיביאו לו פרנסה.

או כאשר יהודי נמצא ר"ל בשעת צרה ואין הוא רואה כל מוצא בדרך הטבע כיצד להינצל ממנה – אין הוא מתייאש ח"ו „מאין יבוא עזרי"¹⁶, אלא הוא בוטח בה, שהקדוש-ברוך-הוא, שהוא בעל הבית על הטבע ובכוחו לשנות את הטבע¹⁷, בודאי יסייע לו, ש„עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ"¹⁸.

יותר מכך: הבטחון עצמו הוא „כלי" המביא את ישועת ה', ואת מילוי צרכיו של היהודי.

וזהו אחד ההסברים למדת הבטחון. כי, לכאורה, אין מובן:

משמעות הבטחון היא¹⁹, שהיהודי בוטח בה' אשר ייטיב עמו בטוב הנראה והנגלה דוקא. כלומר, בנוסף לכך שהקדוש-ברוך-הוא יודע שכך טוב לאדם, הרי הבטחון הוא שיהא זה באופן שגם האדם יראה שזוהי טובתו.

ולכאורה: ייתכן שהיהודי שרוי ר"ל בצרה משום שלא התנהג כראוי, ומגיע לו עונש. ומנין הבסיס לבטחוננו²⁰ – ובבטחון מוחלט ואמיתי, שאין אצלו שום ספק, והוא רגוע לחלוטין²¹ – שהקדוש-ברוך-הוא בודאי לא יענישנו, למרות שגם זוהי טובתו, אלא דוקא ייטיב עמו בטוב הנראה והנגלה?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא: כאשר יהודי מביע בטחון מוחלט בקדוש-ברוך-הוא, והוא

(15) ראה טו, יח.

(16) תהלים קכא, א

(17) ראה רבינו יונה – הובא בכד הקמח ערך בטחון. וראה לקו"ש [המתורגם] ח"ג ע' 137 ובהנעתק בשו"ג שם (נדפס באגרות כ"ק אדמו"ר מוהררי"צ ח"ז ע' שצח ואילך).

וראה לקמן סעיף ד ובהתסמן בהערה 42.

(18) תהלים שם, ב.

(19) ראה באריכה לקו"ש ח"ג שם ואילך.

(20) וראה כד הקמח שם ד, ככל הבוטח הוא מאמין .. והמאמין יתכן שלא יהי' בוטח כי לפעמים ירא שמא יגרומ החטא כו". עיי"ש. וראה ביאורי הוזהר להצ"צ ע' קפט. שם ע' קצב.

(21) ראה חובת הלבבות בפתיחתו לשער הבטחון באריכה שזוה"ע הבטחון.

בטוח בפשטות שהקדוש־ברוך־הוא ייטיב עמו בטוב הנראה והנגלה, למרות שאין זה בהתאם לחישובים הטבעיים – הרי עצם הרגשה זו „ממשיכה” ומביאה מלמעלה את הנהגתו של הקדוש־ברוך־הוא בדרך של מדה כנגד מדה, שהתורה מודיעה ופוסקת שווה מדתו של הקדוש־ברוך־הוא²², וה' מטיב עמו בטוב הנראה והנגלה²³, בלי להתחשב כלל בחישובים אם הוא ראוי לכך²⁴.

ג. פרשת המן – גם בשבת, ובתחלת התפלה:

מהאמור לעיל מובן, שמדת הבטחון – ההתעררות המדה בפועל – קשורה לבקשת צרכיו של האדם: כאשר האדם עסוק בקבלת צרכיו ההכרחיים, הרי הוא בוטח בה', שהוא ימלא אותם.

לפי זה, בהתאם לסיבה שפרשת המן נאמרת כדי לעורר את האדם „לבטוח בה'” – יש מקום לומר²⁵, שפרשת המן תיאמר:

(א) רק בימות החול, ולא בימות השבת²⁶ כאשר אין האדם מבקש צרכיו הגשמיים²⁷, בדומה למן עצמו, אשר לא ירד ביום השבת²⁸,

(22) משנה סוטה (ח, ב). וש"נ.

(23) ראה בארוכה נתיבות עולם שם. ולהעיר מאגה"ק סו"ס יא: ובאמונה זו באמת נעשה הכל טוב גם בגלוי כו' (הובא גם בביאורו"ז שם (ע' קצד), ושם: שעי' האמונה והבטחון כו').

(24) ומכיון שהנהגת הקב"ה היא מדה כנגד מדה הרי האדם בוטח מלכתחלה שיהי' כן. ולהעיר מכד הקמה שם: ענין הבטחון .. לבו חזק בבטחונו כאילו הבטיחו ה' יתברך. וראה גם חובת הלבבות שם (פ"א"ב). – וראה לקו"ש חל"ז ע' 3 ואילך.

(25) וכן להטעם שבפרישה (שהובא לעיל בהערה 2) שאמירתו היא כדי „שלא יתנועעו מוונותיו”.

(26) ובבאר היטב אר"ח שם סק"ט מביא שיכול לאמרו גם בשבת. וכן משמע לכאורה מס' המנהיג (שהובא לעיל בשוה"ג להערה 2) שמביא הא דכל האומר פרשת המן בכל יום כו' בהל' שבת. וראה לקמן בפנים.

(27) וי"ל שאי"ז דומה לפ' קרבנות יחיד ש, אין הפסד לאומן כקורא בתורה" (שו"ע אדה"ז מהדו"ק שם סט"ז, ממג"א שם סוסקי"א) – כי שם ה"ז רק כדי שיהי' נאינו הקריב כו', אבל בנדו"ד שאומרה כדי להתעורר (בפועל), לבטח בה' כו' י"ל שאין לאומרה בשבת. ועצ"ע.

(28) אם ירד המן ביום – ראה מכילתא, מכילתא דרשב"י, פריש"י (ועוד) – פרשתנו טז, כו. תוד"ה וה' –

למרות היותו „דבר יום ביומו”.
(ב) אף בימות החול, אין לומר זאת בתחלת התפלה. בדומה לבקשת צרכיו של האדם, אשר „יסדר אדם שבחו של הקדוש־ברוך־הוא ואחר כך יתפלל”²⁹ (בקשת צרכיו). וכפי שאכן מוצאים במספר סדורים³⁰, שפרשת המן נקבעה בהם לאחר התפלה, ביחד עם תפלה ובקשה לפרנסה.

לעומת זאת, לפי הטעם שפרשת המן נאמרת „כדי שיאמין...”, ניתן לאומרה אפילו בשבת²⁶, ואף לפני התפלה – בסידור שבחיו של מקום – כו"ג³¹ האמונה בקדוש־ברוך־הוא, גם בקשר למוננותיו של האדם, היא ענין תמידי.

אך דרוש על כך הסבר, כי גם במהדורא תניינא, ששם מובא הטעם של „לבטוח בה'...”, אומר אדמו"ר הזקן „טוב לומר בכל יום .. ופרשת המן”, שמניסוח זה מובן שהכוונה היא לאומרה „בכל יום”, כולל שבת³².

גם לגבי מקום אמירתה בימות החול, הרי מכך שאין נאמר על כך דבר מפורש במהדורא תניינא, מובן, שההבדל העיקרי לעומת הפסק במהדורא קמא הוא לגבי הטעם לאמירת פרשת המן, אך אין גובע מכך שינוי לגבי זמן אמירתה.

ובמיוחד שגם במהדורא תניינא קושר אדמו"ר הזקן את ההלכה על אמירת פרשת המן לאמירת פרשת העקידה, ועשרת הדברות,

ביצה ב, ב. וראה תו"ש פרשתנו שם. וש"נ. – וראה לקו"ש חל"ז ע' 77 ואילך.

(29) ברכות לב, סע"א. טור ושו"ע אדה"ז אר"ח ר"ס נא. (30) סי' יעב"ץ, עבודת ישראל, ועוד. וראה מה שהובא בארוחות חיים (החדש) אר"ח ס"א שם, דמאן דמצלי על פרנסה אחר פרשה זו ככתוב בסידורים יניח עד לאחרי שמו"ע משום שכתוב בזהר פנחס שלא להתפלל על פרנסה קודם תפלת שחרית. וכ"כ גם בס' מקור חיים על שו"ע אר"ח (לבעהמ"ח שו"ת חות יאיר. נדפס ירושלים תשמ"ב) שם.

(31) ראה גם עולת תמיד (אר"ח שם) שנוכח בבאר היטב שם.

(32) ובפשטות זוהי כוונת אדה"ז בהוספת התיבות „בכל יום” (שאינם בטושו"ע) – לכלול גם שבת (וכן בנוגע לפ' העקידה), וכמסקנת הס' שהובאו בבאר היטב שם.

שבאה לידי ביטוי בהצעה מקרב ולב עמוק „עד מתי, עד מתי, עד מתי... חדורות הן (גם ובעיקר) ברגש השמחה, ושמחה גדולה ביותר שבאה לידי ביטוי בהשירה, מצד גודל הבטחון ש,הנה זה (המלך המשיח) בא", וכבר בא!

(משיחות ש"פ בא, ו' שבט, וש"פ בשלה, שבת שירה, י"ג שבט תשנ"ב)

(4) שה"ש ב, ח וכשהש"ר עה"פ.

בה' לבדו, אבל היתה כוונתו שה' יתברך הזמין אליו שר המשקים זה כדי שיעשה לו נס על ידו". ויוסף נענש על כך, „לפי שבקש סיבה בשר המשקים (שבאמצעותה ישלח לו הקדוש־ברוך־הוא את הצלתו) .. ואין ראוי לצדיקים כיוצא בו לבקש סיבה, לכך נענש בזה כי היה לו לבטוח בקדוש־ברוך־הוא לבדו שהוא בעל הסיבות כולן שהוא יזמין אליו הסיבה מבלתי שיבקש הוא אותה".

ועל כך שואלים⁴²: הרי מבואר ב,חובת הלבבות⁴³, על הבטחון, שחובה לעסוק בסיבות, ואף מובאות לכך מספר הוכחות – ומדוע נענש יוסף „לפי שבקש סיבה?

ההסבר לכך הוא⁴⁴, שיש שתי דרגות בבטחון:

(א) כאשר ההנהגה מלמעלה היא באופן ש,נמשכין הדברים שהולכין כסדרן שעל־פי הטבע⁴⁵, ובלשון החסידות: הנהגה שמצד ממלא כל עלמין. או צריך לחפש סיבה, ולהכין כלי בדרך הטבע, כי השפעה זו מלמעלה באה דוקא באמצעות לבושי הטבע.

(ב) כאשר רואים שהנהגה מלמעלה היא באופן ש,נמשכים הדברים .. שלא על־פי הטבע⁴⁵, ובלשון החסידות: מצד סובב כל עלמין, דרושה דרגה געלית יותר במדת הבטחון – הסתמכות מוחלטת „על⁴⁵ הנהגת ה' לבדו ושלא לעשות שום דבר כי אם לבטוח בה' שבטח יעזור ה' יתברך בדרך סיבה⁴⁶."

ויוסף הצדיק, אשר היה קשור תמיד בעבודתו הרוחנית לדרגה שמעל לטבע⁴⁷, היה צריך לנהוג בדרגה הנעלית יותר במדת הבטחון.

(42) אה"ת (יהל אור) לתהלים מ, ה. ד"ה ולא זכר תרע"ז, תרפ"ח. וראה גם מאמרי אדה"ו – תקס"ה ח"א ע' ר. תו"ח יחי ד"ה בן פורת יוסף פ"ג.

(43) שער הבטחון פ"ג הקדמה החמשית. שם פ"ד. וכ"ה בכ"מ. וראה גם לקו"ש חט"ו ע' 486 ואילך.

(44) ראה סד"ה ולא זכר הנ"ל.

(45) ל' המשך תער"ב ח"א פפ"ב (בנוגע לב' האופנים בבטחון – טוב לחסות בה' מבטוח באדם – שהובאו בד"ה ולא זכר שם).

(46) ראה המשך תער"ב שם: וכאשר רואין שהנהגה צ"ל באופן כזה אין זה בכלל אין סומכין על הנס.

(47) ראה במקומות שנשמנו בהערה 42 החילוק בין יוסף ליעקב. עיי"ש.

ואף לפרשת הקרבנות³³, הנאמרות לפני התפלה³⁴.

ואם כך, נשארת בעינה השאלה שלעיל: מהו הטעם לשינוי במהדורא תניינא לעומת מהדורא קמא, ודברי ה"בית יוסף" וכו'?

ד. יוסף הצדיק נענש על בקשתו משר המשקים

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר את הנהגתו של רבי ייסא³⁵ סבא, אשר על כך מסופר בזהר של פרשתנו³⁶, בהמשך לענין המן –

אשר היה נוהג להכין בכל יום את סעודתו רק לאחר שבקש את מזונותיו מאת הקדוש־ברוך־הוא: לא נתקין סעודתא עד דתתיהיב מבי מלכא (=אין הוא מכין את סעודתו, עד אשר תינתן לו מאת הקדוש־ברוך־הוא).

ויש להבין: כיון שהמזון, שממנו הכין את סעודתו, כבר היה ברשותו, ודרושה היתה רק הכנת המאכלים לסעודה – „הוה ליה מיכלא דהווא יומא למיכל"³⁷ (היה לו מזון למאכל אותו יום) – מהי משמעות³⁸ בקשתו מאת הקדוש־ברוך־הוא שיתן לו את מזונו?

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

ידוע הסברו של רבינו בהיי³⁹ על דברי חז"ל⁴⁰ שיוסף נענש משום שבקש משר המשקים „והזכרתני אל פרעה"⁴¹ – ש,ח"ו שיתלה יוסף הצדיק בטחונו בשר המשקים, רק

(33) ובמהד"ק הובא ע"ד פ' קרבנות בסעיף בפ"ע (ס"י ואילך).

(34) ולהעיר שיש נוהגין (הובא במאסף לכל המחנות אה"ת שם סק"ט) שגם פרשת העקידה אומרים לאחרי התפלה (כמו פ' המן).

(35) בכ"מ (מאמרי אדה"ו תקס"ה ח"ב ע' תרמה, תרנב). סידור קיב, ד. ספחמ"צ להצ"צ מצות תגלות מצרע פ"ב. (ועוד) – רב המנונא סבא. ובקונטרס ומעין (מ"ו פ"א ועוד) ר' ייבא סבא.

(36) סב, ב. ועד"ו בוח"א קצט, ב.

(37) חז"א שם. וראה גם חז"ב שם ע"א.

(38) להעיר ממד"ל כל האומר הלל בכל יום כו' (שבת

קיה, ב).

(39) ס"פ וישב.

(40) ב"ד ר"פ מקץ. פרש"י ס"פ וישב.

(41) וישב מ, יד.

הוספה

בשורת הגאולה

כ.ב.

מבואר בכתבי האריז"ל: שדור הגאולה העתידה הוא גלגול של הדור שיצא ממצרים, ועפ"ז, הנשים הצדקניות שבדורנו שבזכותן נגאלים, הן הן הנשים הצדקניות שבזכותן יצאו ממצרים.

וכיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, שכבר נשלמו כל עניני העבודה ועומדים מוכנים לקבלת פני משיח צדקנו – השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לפעול ולהשפיע ביותר על הנשים, כדי למהר ולזרז את הגאולה בזכותן של נשים צדקניות שבדורנו.

. . . והוראה מיוחדת ועיקרית בנוגע לענין השירה – כמודגש בשירת מרים ושירת דבורה:

כשם שביציאת מצרים „מובטחות היו צדקניות שבדור שהקב"ה עושה להם נסים והוציאו תופים ממצרים", כך גם בהגאולה מגלות זה האחרון, שנשי ישראל הצדקניות צריכות להיות מובטחות ובודאי מובטחות הן שתיכף ומיד ממש באה הגאולה האמיתית והשלימה, ועד שמתחילות תיכף (ברגע הגלות האחרונים) בהשירה ובתופים ובמחולות, על בוא הגאולה האמיתית והשלימה!

ובפרטיות יותר: ביחד עם התפלה, הבקשה והדרישה מהקב"ה שייביא את הגאולה תיכף ומיד ממש, שהיא מתוך רגש של צער ומרירות („מרים על שם המירור") על אריכות הגלות,

(1) שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.

(2) פרש"י שמות טו, כ.

(3) שמר"ר רפכ"ז. שהשיר פ"ב, יא.

ה. הכלי הטבעי אינו נחשב

ההבדל בין שתי דרגות אלו בבטחון קיים גם כאשר מכינים „כלי” בדרך הטבע⁴⁸:

בדרגה הראשונה נדרש מהאדם להכין כלי, משום שבהנהגה זו מלמעלה, כאשר „נמשכים הדברים .. על-פי הטבע”⁴⁵ – תופסים הטבע ודרכי הטבע מקום, ולכן צריך האדם להכין כלי וגורם טבעי שבאמצעותו תגיע אליו ברכת ה’.

לעומת זאת, אצל מי שמגיע לדרגה הנעלית יותר במדת הבטחון, אשר אינו צריך לעשות „שום דבר כי אם לבטוח בה”⁴⁶, הרי אצלו אין חשיבות כלל לדרכי הטבע, ומשום כך אין הוא מחפש סיבה וכלי. ולפיכך, אף כאשר יש גורם וכלי טבעי לפרנסתו, הרי פרנסתו אינה „קרובה” אליו יותר על ידי כך לעומת המצב שבו לא היה גורם טבעי. כי הגורם והכלי הטבעי אינם תופסים אצלו מקום כמציאות עצמאית, והוא רואה רק את קבלת צרכיו ישר מאת הקדוש-ברוך-הוא. וגם הכלי הטבעי נראה לו כדבר שהקדוש-ברוך-הוא עשה עבורו⁴⁹ ביחד עם פרנסתו.

וזהו ההסבר להנהגתו של רבי ייסא⁵⁰, אשר אמר „לא נתקין סעודתא עד דתתיריב מבי מלכא”, למרות ש„הוה ליה מיכלא דההוא יומא”:

אצל רבי ייסא סבא היתה דרכו של בטחון, שהוא ראה בכל פעולה שלו, שאין זו עשייתו שלו, אלא נתינה מה’⁵¹, ולכן, אף כאשר מזונו נמצא אצלו בביתו, ועליו רק לקחתו ולהכינו, הרי הוא חש שאין זה מזונו שלו, אשר הוא לוקח משלו ומכינו, אלא ש„תתיריב מבי מלכא”⁵²: מזונו זה נותן לו כעת הקדוש-ברוך-

הוא. ולכן צריך הוא לבקש גם את זאת מאת הקדוש-ברוך-הוא בדיוק כפי שהוא מבקש את מזונותיו, כאשר אין לו עדיין מזון בביתו.

ו. תפלה על מזונות – בשבת:

בכך יובן ענין נוסף בהנהגתו זו של רבי ייסא סבא:

מן הניסוח של זוהר – „לא אתקין סעודתא בכל יומא עד דבעא בעותיה...” – מובן, שהוא נהג כך אפילו בשבת⁵². ואין מובן: שבת איננו זמן של בקשת צרכים, וכיצד ייתכן שרבי ייסא „בעא בעותיה קמי קודשא-ברוך-הוא על מזוניה” אפילו בשבת?

ולפי ההסבר שלעיל מובן הדבר: בקשת צרכים שאינה נאמרת בשבת היא כאשר האדם מבקש על עצמו, על מציאותו העצמית, שצרכיו וחסרונו ימולאו.

אבל אצל רבי ייסא סבא, נבעה תפלתו מכך שלא החשיב את מציאותו העצמית. עד כדי כך שחש בכל צעד ושעל שהכל תלוי בקדוש-ברוך-הוא. כפי שמבואר שם בזהר⁵³, שעל הנהגה כזו נאמר⁵⁴: „את המיחלים לחסדו, – דמצפאן ומחכאן בכל יומא ויומא למבעי מזונייהו מן קודשא-ברוך-הוא”. כלומר, התפלה היא רק כדי לבטא את היותם „המיחלים לחסדו”⁵⁵, אשר חשים שהכל הוא רק בחסדו של הקדוש-ברוך-הוא.

ואופן כזה של תפלה על מזונותיו של האדם – מותר אף בשבת.

52) ולהעיר מזהר ח”ב שם: יום ביומו דוקא בר מערב שבת לשבת.

53) ח”ב שם ע”ב. וראה אה”ת פרשתנו ע’ תרמד (נעתק בלקו”ש חט”ו שם ע’ 189 הערה 35).

54) תהלים קמו, יא.

55) להעיר מתורת הה”מ (אר”ת ר”פ ויגש. ועוד. וראה תקו”ז ת”ז (כב, א) באין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש ש„יהי כוונתו שלא יחסר הדבר לעילא ח”ו”. כן להעיר ממשנת (הגש”פ עם ביאורים תשמ”ז) ע’ תרלג ואילך) אופן האכילה לש”ש, שהאכילה נעשה טפל לגבי אמירת הברכה, שהנאותו מעוה”ז היא רק כדי שיוכל לברך. עיי”ש.

ז. במהדורא תניינא – דרגה נעלית יותר בבטחון

אמנם, הנהגתו זו של רבי ייסא סבא אינה שווה לכל נפש, אך בכל זאת „אפס קצהו ושמן מנהו”⁵⁶ מתאים לכל אחד⁵⁷, ולפחות בזמנים מסויימים.

ויש לומר, שזהו ההבדל בין ימות החול לבין ימות השבת: במשך ששת ימי החול, כאשר נוהג היהודי באופן המבואר בשולחן ערוך⁵⁸ – ילך לעסקיו... וישא ויתן באמונה – עסוק בעניני פרנסה, הרי מדת הבטחון אצלו היא באופן שעליו לחפש גורם וכלי טבעי, כי אי אפשר לדרוש ממנו שבמצב זה הוא יוכל להתעלות לחלוטין מעל לטבע, ולהגיע לדרגה הנעלית ביותר במדת הבטחון, שהוזכרה לעיל. אבל ביום השבת, שאיננו יום המעשה⁵⁹, כאשר היהודי הוא מעל לעשיית מלאכה – צריכה להיות אצלו הדרגה הנעלית יותר בבטחון, „המיחלים לחסדו” (או לפחות, בדומה לכך).

ולפי זה יש לומר, שזהו ההסבר להבדל שבין מהדורא קמא לבין מהדורא תניינא של שולחן ערוך של אדמו”ר הזקן לגבי אמירת פרשת המן:

56) ל’ אדה”ז – תניא רפ”מ (לגבי משה. – וראה זוהר ח”א בהקדמה ז, ב ובמק”מ שם. ש’ הגלגלים הקדמה לו) שייכות רה”מ למשה.

57) ראה סוטה מח, סע”ב. יומא עו, א. מכילתא ותנחומא פרשתנו עה”פ דבר יום ביומו. זהר שם (סב, א. סג, רע”א). אה”ת שבהערה 53.

58) אר”ח ר”ס קנו.

59) יחזקאל מו, א.

מהדורא קמא נכתבה על ידי אדמו”ר הזקן לפי הכרעת „גמרא” וה„פוסקים”⁶⁰. וכיון שבפשוטו, בנגלה, דורשת מדת הבטחון להכין כלי טבעי, הרי אם נאמר שהטעם לאמירת פרשת המן הוא „לבטוח בה...”, הרי היה יוצא מכך שאפשר לאומרה רק בימות החול, ודוקא לאחר התפלה, כדלעיל בסעיף ג.

לכך במהדורא קמא אומר אדמו”ר הזקן⁶¹, שהטעם לאמירת פרשת המן בכל יום הוא „כדי שיאמינו שכל מזונותינו באין לו בהשגחה”.

לעומת זאת, במהדורא תניינא הכריע אדמו”ר הזקן „כהמקובלים”⁶², ולכן היא כוללת גם הנהגות הקשורות לדרגות גבוהות יותר בעבודת ה’.

ולכן⁶³ הוא מביא שם, שהטעם הוא „לבטוח בה’ נותן לחם דבר יום ביומו”, כי מצד האופן הנעלה יותר בבטחון – „המיחלים לחסדו” – יכולה להיאמר פרשת המן „בכל יום”, אף בשבת, ולפני התפלה.

(משיחת ש”פ בשלח תשכ”ג)

60) ראה שו”ע אדה”ז אר”ח סכ”ה סכ”ח.

61) וכן בב”י כו’ – אף שהובא בכו”כ מקומות (בנגלה) שהמן הו’ בשביל ענין הבטחון – ראה הנסמן בהערה 57. ועוד.

62) ראה שער הכולל בתחלתו (נדפס גם בהוספות לשו”ע אדה”ז (קה”ת) אר”ח לא, א [קפג, א]. לב, ב [קפד, ב]). – ולהעיר שבנדוד, האריו”ל לא הו’ אומר פרשת המן (סידור האריו”ל (רש”י) לאחרי אביי הו’ מסדר. וראה ש’ הכוונות ענין ברכת השחר. פע”ח ש’ עולם העשי’ ספ”ג). וכן נשמט בסידור אדה”ז. ולהעיר מאוה”ת שם: והעצה לזה הוא שיאמר האדם בכל יום או לפי קוים פ’ המן בכוונה.

63) ועצ”ע שהרי סוג זה מיעוט הוא (והרבה עשו כר’ ישמעאל דוקא – ברכות לה, ב).

לזכות

כ”ק אדונונו מזורנו זרבינו מלך המשיח

יהי’ שעי’ קיום הוראת

ביק אדמו”ר מלך המשיח (בשיחת ב’ ניסן התשמ”ח)

להכריז יחי, יקיים הבטחתו הק’

שהחכמה תפעל ביאת דוד מלכא משיחא

יחי אדונונו מזורנו זרבינו מלך המשיח לעולם ועד